

SZAKDOLGOZAT

Nagy Gábor
2014

Nyugat-magyarországi Egyetem
Geoinformatikai Kar

Családi gazdaság kialakításának lehetőségei és korlátai Acsalag településen

SZAKDOLGOZAT

Konzulens:

Mizseiné Dr. Nyiri Judit
egyetemi docens
Katona János
tanársegéd

Készítette:

Nagy Gábor
Nappali tagozat
Földmérő és Földrendező
mérnöki Szak
Földrendező Szakirány

Székesfehérvár
2014

Nappali tagozat
Földmérő és Földrendező szak
Földrendező szakirány
Szakdolgozat sz.: 249/2013

NAGY GÁBOR
szakdolgozati feladata

A szakdolgozat témája: Családi gazdaság kialakításának lehetőségei és korlátai az Acsalag településen.

A feladat leírása:

1. Ismertesse a mintának választott családi földterületek birtokviszonyainak és a földhasználatának változását a kiválasztott településen a földreformtól napjainkig.
2. Végezzen felmérést a család tulajdonában lévő földterületek állapotáról és elhelyezkedéséről.
3. Szakirodalom alapján írja le a földbirtoktervezés- és fejlesztés folyamatát. Fogalmazzon meg feladatokat középtávon az elképzelt családi gazdaság példáján keresztül.
4. Írja le a földbirtoktervezés- és fejlesztés folyamatát. Vizsgálja meg, hogy a Vidékfejlesztési Program, a térség NFA-hoz került földvagyona-, a jogalkotás várható változásai miként tudnák támogatni Acsalag település távlati céljainak megvalósítását, életképes családi gazdaságok kialakítását.
5. Összegezze munkája tapasztalatait.

Beadandó munkarészek:

- Táblázatok, térképek, vizsgálati munkarészek, jogszabályok másolatai;
- Földbirtoktervezési-, fejlesztési munkarészek;
- Műszaki leírás.

Tanszéki konzulens: Mizseiné Dr. Nyiri Judit
Katona János tanársegéd

A szakdolgozat beadási határideje: 2014. május 26.

Székesfehérvár, 2013. október 25.

Dr. Udvardy Péter
tanszékvezető

Dr. Mélykúti Gábor
dékan

NYILATKOZAT

Alulírott **Nagy Gábor** (neptun kód: XXXXXXXXXX) jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy a

Családi gazdaság kialakításának lehetőségei és korlátai Acsalag településen című

szakdolgozat

(a továbbiakban: dolgozat) **önálló munkám**, a dolgozat készítése során betartottam a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait, valamint az egyetem által előírt, a dolgozat készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében¹.

Kijelentem továbbá, hogy a dolgozat készítése során az önálló munka kitétel tekintetében a konzulenszt illetve a feladatot kiadó oktatót **nem tévesztettem meg**.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot **nem magam készítettem**, vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a Nyugat-Magyarországi Egyetem **megtagadja a dolgozat befogadását és ellenem fegyelmi eljárást indíthat**.

A dolgozat befogadásának megtagadása és a fegyelmi eljárás indítása nem érinti a szerzői jogsértés miatti egyéb (polgári jogi, szabálysértési jogi, büntetőjogi) jogkövetkezményeket.

Székesfehérvár, 2014.05.21.

.....

Hallgató

Nyugat-magyarországi Egyetem
Geoinformatikai Kar

Szakdolgozat száma:

¹1999. évi LXXVI. tv. 34. § (1) A mű részletét - az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven - a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.

36. § (1) Nyilvánosan tartott előadások és más hasonló művek részletei, valamint politikai beszédek tájékoztatás céljára - a cél által indokolt terjedelemben - szabadon felhasználhatók. Ilyen felhasználás esetén a forrást - a szerző nevével együtt - fel kell tüntetni, hacsak ez lehetetlennek nem bizonyul.

Tartalom:

1	Bevezetés.....	3
2	A tájegység és község története	4
2.1	Acsalag község.....	6
3	Földreformok Magyarországon	8
4	Családi gazdaságok	12
4.1	Mi is a családi gazdálkodás?.....	12
4.2	Az új földtörvényről.....	13
5	Mi a birtoktervezés?	15
5.1	Ideális üzemméret	19
5.2	A birtoktervezés környezeti szempontjai.....	20
6	Földmérési feladatok végrehajtásának törvényi rendelkezése.....	22
6.1	Adatgyűjtés	22
6.2	A felmérési feladat előkészítése, a mérés tervezése	23
6.3	Terepi felmérés	23
6.4	Irodai feldolgozás előkészítése	24
6.5	A nyilvántartott és a felmért területi adatok összehasonlítása	25
7	Programok, pályázatok.....	29
7.1	Új Magyarország Vidékfejlesztési Program	29
7.2	A Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020	30
7.3	Nemzeti Akcióterv az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért	30
7.4	Az NFA-ról	33
7.5	Kölcsönös megfeleltetés elve.....	35
8	Földbirtoktervezési és fejlesztési koncepcióm	36
8.1	Termelési ciklusok	36
8.2	Birtoktípus.....	39
8.3	A helyszín vizsgálata felmérése	40
8.4	A középtávú tervek	41
9	A birtokrendezési terv megvalósítása.....	42
9.1	Változásvezetéshez:	42
10	Összefoglalás:.....	45
11	Irodalomjegyzék:.....	47
11.1	Felhasznált irodalom:	47

11.2	Felhasznált internetes irodalom:.....	47
11.3	Jogszabályok, rendeletek:.....	48
12	Mellékletek, munkarészek:.....	49
12.1	Papír alapúan mellékelem:	49
12.2	Digitális formában mellékelve:	49

1 Bevezetés

Európa, legtöbb országába, így hazánkban is előtérbe helyezték a vidék, családi gazdaságok támogatását, életképessé tételét. Választásom azért esett erre a szakdolgozati témára, mert apai ágon minden felmenőm gazdálkodással foglalkozott itt a Rábaközben. Űk- és dédapám még lovakkal és ökrökkel, míg nagyapám már traktorral művelték a termőföldet.

Szakdolgozatomban lakóhelyemtől 10 km-re eső Acsalag külterületén, családunk tulajdonában lévő, művelés alatt álló területeket mutatom be, ezután a fent említett földrészetek változását, amelyek a Magyarországon történt Földreformok hatására következtek be.

A dolgozat célja Acsalagon 9 földrészlet nyilvántartási adatainak vizsgálata és egy olyan birtokszerkezet korszerűsítési javaslat kidolgozása, mely egyszerre figyelembe veszi a hatékonyabb, és környezettudatos gazdálkodást kis családi gazdaságok esetén.

A rendelkezésemre bocsájtott adatok alapján elemzem a mintaterület természetföldrajzi viszonyait, a különböző szakterületek, területemre eső nyilvántartási adatai alapján, majd elvégzem a természetbeni állapot felmérését. A kijelölt területrészt felmérése során, kimutatom a természetbeni, és nyilvántartott területi eltéréseket.

Egy példán keresztül pedig javaslatot teszek a jövőbeni hasznosításra, illetve a környezettudatos gazdálkodás megvalósíthatóságára, az előtte bemutatott szakirodalom alapján. Hiszem, hogy a birtokfejlesztési koncepcióm a valóságban is nyújthat segítséget családi gazdaságunk fenn tartására, fejlesztésére.

2 A tájegység és község története

Az őskor embere itt a Rábaközben is megfordult, jelenlétét számos kőből készült eszköz bizonyítja. Kiemelkedő régészeti leletek viszont a római korból származtathatóak. A mai Árpás határában, a Rába-átkelőjénél jött létre az egyik legjelentősebb városuk már az 1. század közepétől Mursella néven, mely Municipium azaz tartományi város rangban volt. A rómaiak pannoniai uralmát megdöntő hunok – rövid uralmuk ellenére – is hagytak nyomot maguk után olyan leletekkel melyet ma a Nemzeti Múzeumban őriznek.²

A 6. században a hunokat követve ugyancsak keletről tűntek fel az avarok. A Rábaköz volt a Kisalföld legsűrűbben megszállt része. A 9. század elején az avaroktól a frankok szerezték meg, majd a század végén megérkeztek a honfoglaló magyarok. Az Árpád-kor már nem csak régészeti emlékeket hagyott ránk. A Rábaköz a nyugati védelmi vonal, a gyepű része lett, s őrzésére a besenyők kisebb-nagyobb csoportjait telepítették le. Ezen a gyepűn természetesen átjárók is voltak, s az egyik ilyen nevét őrzi Kapu(vár). A mohácsi csatavesztést követően a térség a Bécs védelmében kiépített erődrendszer vonalába került. Majd hódoltsági terület lett Győr 1594. évi elestével. 4 évre rá felszabadult. A 18. század a továbbiakban a gyarapodást a falvak határainak kiterjesztését hozta (erdőirtás, mocsárlecsapolás). Az 1848-as forradalom legfőbb eredménye a jobbágyfelszabadítás volt. Az úrbéres földet terhelő szolgáltatások megszűntek. A telekből polgári tulajdon lett.

Acsalag lakossága 1855-től megkezdte az önálló gazdálkodást. A telkes jobbágyokból telkes gazdák lettek, a zsellérek pedig „oktálosok”. A földek most már a parasztság tulajdonát képezték, megszűnt a robot, dézsma stb. A zsellérség is földhöz jutott az 1855-ös elkülönítés alkalmával. Acsalagon egy oktál (1/8-ad telek) nagysága csak 9,6 kishold volt. Ezen a területen sok esetben ketten, sőt négyen is osztozkodtak, úgyhogy egy-egy családra 4,8 és 2,4 hold jutott. Ebből a kevés földből bizony nem lehetett³

² A Rábaköz – Kalauz turistáknak és természetbarátoknak szerkesztette Boda László D.K.L. Kiadó Szombathely 2002 – 6. p

³ Adatok Acsalag történetéhez II., Nagy Miklós 1980

2.1 ábra: Képeslap a XX. század elejéről

Forrás: www.acsalag-network.hu

eltartani egy családot. Ezért az „oktálosok” nagy része elszegődött a herceg földszigeti és mátyásszigeti majorjaiba cselédnek. Nehezítette a volt zsellérek sorsát még az is, hogy a határ leglaposabb részeit kapták meg, amit sokszor elöntött a víz. Később a herceggel való megegyezés alapján tehát meg lehet állapítani, hogy a 81 családból csak 49-nek volt földje, a többi 32-nek egyáltalán nem. Ezek többnyire az uraság, vagy a jobb gazdák szolgálatában álltak mint cselédek vagy szolgák.

Az 1860-as évekig nem volt még túl nagy aránytalanság a birtokviszonyokban. De a több évig tartó szárazság és az egérkárók sok családot arra kényszerítettek, hogy földjeiket eladják a tehetősebb gazdáknak. Persze burjánzott az uzsora is, mivel akkor még nem volt uzsoratorvény. Az öregek elbeszélése szerint 40–50, sőt még 60%-os kamatok is voltak. A századfordulóra így alakult ki az-az egészségtelen birtokarány, hogy a határ 1/10-ed része egy család birtokába került. Mivel a falu lakossága ebben az időben gyors ütemben növekedett, határa pedig teljesen körül volt véve hercegi birtokkal, a szegények egy része (akik nem bírták vagy nem akarták túrni munkaerejének kizsákmányolását) kivándorolt

Amerikába, vagy más falvakba költözött. Akik idehaza maradtak, a nagy gazdáknál, a többség a földszigeti és csatárimajori uradalmaknál aratóként dolgozott. 1945 tavaszán az Esterházy birtokokat fölosztották a parasztság között. Acsalagon a 171 igénylőnek 470 kat. hold jutott (csak ennyi volt az acsalagi telekkönyvi határban), habár a falu határa teljesen körül volt véve hercegi birtokkal. A jó iramú fejlődést az 1950-es évek túl szigorú beszolgáltatási kötelezettségei aztán alaposan megbénították.

A termelés 1954-től újra föllendült. A falu lakossága lassan jómódra tett szert. A falu 1959-ben alakult át termelőszövetkezeti községgé (Törekvés TSZ). A beszerzés nem volt könnyű dolog. A többség, még az 1945-ös földosztáskor földhöz jutottak is, ragaszkodott az önálló gazdálkodás formáihoz. A közös gazdálkodás később meghozta aztán az eredményt, amihez a tagok szorgalma is hozzájárult. Az egész mezőgazdaságot gépesítették, megszűnt az ökörrrel vagy lóval való fáradalmas és nem kifizetődő szántás-vetés. Az ökröket eladták, kezdetben csak a lófogatok maradtak meg. Megszűnt a kézzel való aratás is, ami bizony azelőtt sok verejtékébe került a lakosságnak.

2.1 Acsalag község

2.2.ábra: Acsalag címere

Forrás: www.acsalag.hu

Szeretném röviden ismertetni az alábbiakban a település elhelyezkedését illetve főbb jellemzőit:

Acsalag, a Kisalföldön, Győr-Moson-Sopron megyében a Hanság délnyugati részén, közigazgatásilag a Csornai Járásban található. 10,41 km²-en terül el csekély lélekszáma miatt népsűrűsége pedig 44,38 fő/km².

Koordinátái a WGS 84 vonatkoztatási rendszerben: északi szélesség 47° 40' 21,04" és keleti hosszúság 17° 12' 10,33"

A KSH 2013-ben tett felmérése szerint a falut 505-en lakják, zömében gazdálkodással foglalkozó családok és mezőgazdálkodási vállalkozók. Mindössze 10%-ot tesz ki a lakosság azon hányada, kik a közelbe települt (Mosonmagyaróvár, Csorna, Győr) ipari termelésben vesznek részt, vagy a szolgáltatóiparban.

Nevezetességei:

- Római katolikus temploma a XVII. századból való.
- A községtől nincs messze a Fertő-Hanság Nemzeti Park. A hansági kerékpár útvonal pedig keresztezi a falut.

2.3 ábra: Szent Lőrinc templom,
forrás: www.acsalag.hu

2.4 ábra: Biciklizők a hansági kerékpár úton, forrás: www.acsalag.hu

3 Földreformok Magyarországon

Magyarországon három nagy földreform zajlott le. Az első világháború vége felé történelmileg szükségessé és lehetségessé vált a magyar földkérdés megoldása. Az első földreform Nagyatádi Szabó István nevéhez kötődik, aki mint földművelésügyi miniszter tevékeny részt vállalt annak végrehajtásában.⁴

A II. világháború után Magyarországon 2 fő birtokpolitikai reform történt, melyek eredményeként alakult ki a ma is használatos birtokstruktúra. Ezeket bemutatva látható lesz, hogy, hogy hatottak a mezőgazdaságra és melyik politikai döntésen és társadalmi igényen alapulnak.

Második földreformként tartjuk számon a Nagy Imre által előterjesztett 600/1945 M.E. számú „A nagybirtokrendszer megszüntetéséről és a földműves nép földhöz juttatásáról” szóló rendelet, amit az 1945. évi VI. törvény által került jogerőre, majd elfogadásra.

Az intézkedés fő célja a feudális egyenlőtlenség felszámolása volt. A reform szinte az ország minden településére hatással volt. A művelt földterület 34,8 %-át osztották fel 650 000 személy között. A kiosztott földrészek átlagosan 5 kataszteri hold nagyságúak voltak, de ez a jogos igények kielégítésére alkalmatlannak bizonyult. Közel 100 000 igénylő nem jutott hozzá a kiosztásra szánt földhöz.

A reform következményeként a magyar birtokmegoszlás nagy mértékben módosult. Több új törpe- és kisbirtok keletkezett. 90%-al megnöttek az 5-10 holdas gazdaságok száma, amíg a földterületek nagysága 130%-al gyarapodott. A törvényi végrehajtás során egyéni juttatásokra 5 599 000 kataszteri holdból 3,3 milliót használtak fel, míg a többit közületi célokra használták.

1959 és 1962 között következett be a magyar mezőgazdaság szovjet mintára történő átalakítása. Már 1959-ben törvényi rendelkezés született a termelőszövetkezetek létrehozásáról. Ezért a magyar földnek csak 6 %-a maradt magántulajdonban, 80% került szövetkezeti, 14% pedig állami gazdálkodásba. Ez a politikai szemlélet a mezőgazdaság és élelmiszeripar nagyüzemivé való alakításában látta a jövőt. 1962-től a Kádári politika a mezőgazdasági termelésben is jócskán érzékeltette hatását. Az agrárpolitika kezdett változni a ráerőszakolt modelltől, és a szocialista országok között sajátos jellemzőket

⁴ Szabó Gy. – Mizseiné Nyíri J. - Föld és területrendezés 2010
Forrás: www.tankonyvtar.hu

alakított ki (megjelent például a vegyes tulajdon, elkezdtek támogatni a kistulajdont, a piac nyugat felé is nyitott). 1965 és 1985 között kiváló eredményeket hazai agrárpolitika.

Harmadik földreformként vált ismertté a rendszerváltást követő földtulajdon-változások. Amelyeket az úgynevezett kárpótlási törvények, és a hozzájuk tartozó törvényi rendelkezések alapján hajtottak végre. Ezek az 1991. évi XXV.-, 1992. évi. XXIV.-, és az 1992. évi XXXII. törvény, másként I., II., és III. kárpótlási törvény.

1991. augusztus 10-én lépett hatályba az I. kárpótlási törvény. A törvény kimondta, hogy azon természetes személyeket illeti meg a kárpótlás, akiket 1949. június 8-a után alkotott jogszabályi rendelkezés megkárosította.

Hasonlóan rendelkezik a II. kárpótlási törvény, amely az 1939 május 1. és 1949. június 8 között vagyoni sérelmet szenvedő természetes személyek.

A III. kárpótlási törvény azon személyek fölött rendelkezik, akik 1939. március 11. és 1989. október 23. között politikai okokból életüktől vagy szabadságuktól jogtalanul meg lettek fosztva.

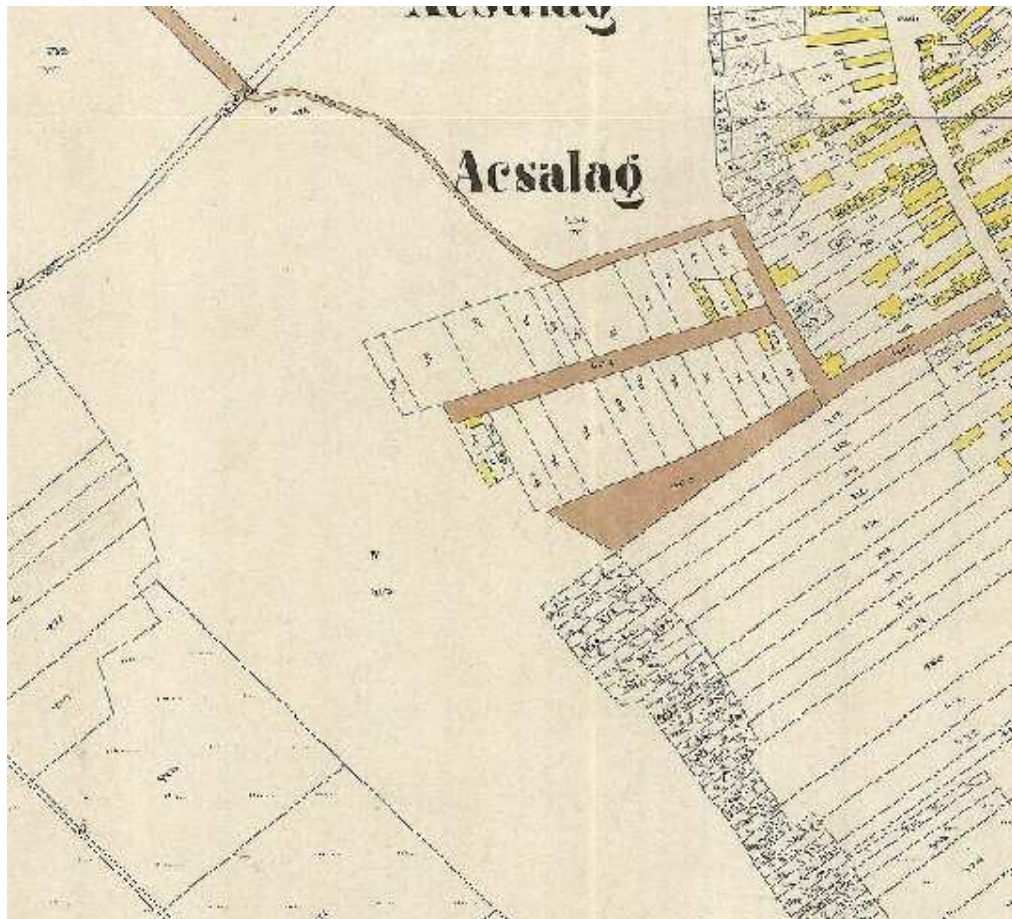
A három kárpótlási törvényeket hozzájuk hasonló törvényi rendelkezések követték. Az 1992. évi II. ún. átmeneti törvény, és az 1993. évi II.

A törvényi és rendeleti intézkedések végrehajtására szervezeteket hoztak létre. Ilyen volt a Kárrendezési és Kárpótlási Hivatal (OKKH), amely feladata a legfőbb intézkedésekre és a jogi ügyekben való hatósági feladatok ellátására vonatkozott. A Megyei Kárrendezési Hivatal (MKH) kizárólag adminisztratív feladatok ellátására, AK értékek közlésére az érintettekkel, árverések előkészítésére és kapcsolattartásra volt hivatott. Létrejött még az Érdekegyeztető Fórum (ÉF) az igénybejelentőkből megválasztott 3-11 tagú szervezet, melynek feladata a földalap elkülönítése, illetve a kész tervezetek véleményezése volt. A Földrendező Bizottság (FB) egy az önkormányzatok által megválasztott csoport (6-10 fő) volt, akik a kárpótlási törvényekben megalkotott feladatok ellátást segítették.

A termőföld kataszteri tiszta jövedelme alapján megállapították a kár értéket úgy hogy egy AK érték egy ezer forintnak feleljen meg míg erdők esetében viszont egy AK négyezer forintnak felel meg. Kárpótlási jeggyel rendelkező személyek licitálhattak az

árverésre bocsájtott földrészletekre. Ezen területek helyrajzi száma, a művelési ág, és a kataszteri jövedelme a Magyar Közlönyben és az Új Magyarországnak lett kihirdetve.

A lenti kép ábrázolja a tulajdoni viszonyokat a XIX. században. A jelenlegi földrészlet kiosztáshoz csak a belterületi ingatlanok hasonlítanak. A külterületen viszont, nagy parcellákra van bontva a mintaterületem.

3.1 ábra Térképrészlet, forrás: Georeferált Vármegyei Kataszteri Térképek – Győr – Moson – Sopron (1856)
1:2880

Még az első földreform előtt tartoztak itt a településen földrészletek az Eszterházy herceg valamint a Premontrei kanonok tulajdonába is. A XIX. század második felétől viszont nagyrészt vagy cseléd és más nagyobb urat kiszolgáló személynek álló vagy pedig telkes jobbágyok alkották a falut. Őseim is ebben az időben telepedtek le a településre ahol földhöz jutottak. Kezdetben (nagyapám általi elmesélésekből), még egy kataszteri holdon gazdálkodtak, majd folyamatosan nőtt ez a szám a mezőgazdaság szocialista átszervezéséig. Amikor nagyapám minden földjét bevitte a helyi termelőszövetkezetbe. Ezeket a területeket a kárpótláskor részben vissza kapta, de újakat is sikerült vásárolnia.

Mára ezeknek a területeknek egy része, haszonbérbe ki van adva más mezőgazdasági vállalkozóknak és egy kis részét pedig mi műveljük, ahol megtermeljük az állataink (tyúkok, sertésre) ellátásához szükséges takarmányt.

4 Családi gazdaságok

A mezőgazdasági termelésben alapvetően két produktív forma vesz részt a családi gazdálkodó (földműves), illetve az egyéb mezőgazdasági szervezetek. Magyarországon ma több mint 460 000 családi gazdálkodó, őstermelő vagy az új földtörvény szerint földműves tevékenykedik.

4.1 Mi is a családi gazdálkodás?

„A törvényi (2013. évi CXXII) meghatározás szerint: a családi gazdaság legfeljebb 300 hektár nagyságú termőföld (ideértve a mező-, erdőgazdasági művelés alatt álló belterületi földet is) tulajdonával, illetőleg haszonbérletével, használatával rendelkező gazdálkodó család valamennyi termőföldje, az ahhoz tartozó leltárban megjelölt ingatlan és ingó vagyontárgyak (épület, építmény, mezőgazdasági berendezés, felszerelés, gép, állatállomány, készlet stb.) hasznosításával legalább egy családtag teljes foglalkoztatásán és a többi családtag közreműködésén alapuló gazdálkodási forma.” Továbbá a családi gazdaság nem társasági forma, így nem értelmezhetők vele kapcsolatban az üzletrész, apport, pénzbeni hozzájárulás, tagsági jogok, tagi kötelezettségek, stb. fogalma. Az újszerű gazdálkodási forma családon belüli tulajdonviszonyok érintetlenül hagyása mellett a családi gazdálkodónak használati jogot biztosít a családtagok által a családi gazdálkodás céljára rendelkezésre bocsátott vagyontárgyak fölött.⁵

Az új földtörvény (2013. évi CXXII. törvény) szerint a családi gazdálkodó fogalma úgy módosulhat, hogy annak az a családi gazdaságot bejegyeztető főfoglalkozású földműves minősül, aki a családi gazdaságot vezeti, a földtörvény szerint nem önfoglalkoztató, őstermelő, egyéni vállalkozó és gazdálkodó szervezetnél sem áll munka, illetve munkavégzésre irányuló jogviszonyban.

Családi gazdálkodó, földműves lehet, aki a kérelme mellett az alábbi dolgokat képes igazolni:

- élethivatásszerűen kívánja végezni a mezőgazdasági és kiegészítő tevékenységet
- szakirányú, legalább középfokú végzettségét igazoló okiratot, vagy ennek hiánya esetén

⁵ 2013. évi CXXII

- legalább 3 éven át folytatott mezőgazdasági termelő tevékenységet
- bejelentett állandó lakhelye legalább 3 év óta a családi gazdaság központjaként megjelölt településen van
- a gazdálkodó család tagjai a 326/2001. (XII. 30.) Korm. rendelet 3. § előírása szerinti szerződést megkötötték
- rendelkezik őstermelői vagy egyéni vállalkozói igazolvánnyal

4.2 Az új földtörvényről

Az új földtörvény koncepciója alapján véve a magyar föld védelmét célozza meg. Azaz a 2013.évi CXXII. törvény kimondja, hogy földet csakis magyar és uniós állampolgárok vásárolhatnak. A földszerzési tilalom az unión kívüli országok polgáira továbbra is fenn áll.

Életbe lépésétől, azaz 2014.05.01. napjától egy hektár vagy annál kevesebb földet más uniós állampolgárok is vásárolhatnak, de kizárólag engedéllyel. Ilyenek a volt zártkerti kis ingatlanok (most már különleges külterület). Az 1 hektár vagy annál kisebb föld szerzése magyar és/vagy uniós állampolgár esetében akkor jöhet létre, ha a családtagok vagy a szomszédos területek tulajdonosai közül senki nem élt az elővásárlási jogával és a földszerzést a mezőgazdasági igazgatási szerv engedélyeztette. Ez az 1 hektár földszerzés személyenként értendő, így összeszámítani a közeli hozzátartozóéval nem kell. Emellett a földet szerző birtokában vagyis tulajdonában vagy használatában - levő terület nagysága nem haladhatja meg az 1 hektáros területi korlátot. Osztatlan közös tulajdon esetében az 1 hektárnyi területnek megfelelő tulajdoni hányad szerezhető meg amit terület arányosítással lehet kiszámítani.

Alapvető célja tehát az új földtörvénynek, hogy egy hektárnál több földet csak földművesek szerezhetnek.

Földművesnek definiálja a törvény azt, aki:

Magyarországon nyilvántartásba vett belföldi természetes személy, illetve tagállami állampolgár, aki az 504/2013.(XII.29.) Kormányrendeletben meghatározott mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú képzettséggel rendelkezik vagy ennek hiányában igazoltan legalább 3 éve

a) mező-, erdőgazdasági tevékenységet, illetve kiegészítő tevékenységet saját nevében és saját kockázatára folyamatosan Magyarországon folytat, és ebből igazoltan árbevétele származott, vagy az árbevétel azért maradt el, mert a megvalósult mező- vagy erdőgazdasági célú beruházás még nem hasznosulhatott, vagy

b) a legalább 25%-ban tulajdonában álló, Magyarországon bejegyzett mezőgazdasági termelőszervezet olyan tagjának minősül, aki mező-, erdőgazdasági tevékenységet, illetve mező-, erdőgazdasági és az azokat kiegészítő tevékenységet személyes közreműködésként végzi;.

A földszerzés feltétele, hogy a tulajdonos vállalja: a föld használatát másnak nem engedi át, és eleget tesz földhasznosítási kötelezettségének. Vállalnia kell továbbá, hogy a földet a tulajdonszerzéstől öt évig nem hasznosítja más célra.

Feltétel az is, hogy nyilatkozzon: nincs fennálló földhasználati díj-tartozása. A tulajdonszerzési jogosultság további feltétele, hogy a szerző féllal szemben a szerzést megelőző 5 éven belül nem állapították meg, hogy a szerzési korlátozások megkerülésére irányuló jogügyletet kötött.

Termőföld csere, ha az új tulajdonosnak egyébként is van földje az adott településen, vagy ott lakik, vagy lakhelye, illetve agrárüzemének központja - legalább három éve - maximum 20 kilométerre van annak a helységnek a közigazgatási határától, ahol a földrészlet van.

Föld ajándékozása csak közeli hozzátartozónak, egyháznak, önkormányzatnak vagy az állam javára lehetséges.

A törvény alapján a földművesek 300 hektár földet szerezhhetnek meg, birtokmaximumuk pedig - a termelőszervezetekhez hasonlóan - legfeljebb 1200 hektár lehet. Az állattartó telepek üzemeltetői és a vetőmagtermelők viszont 1800 hektár földet birtokolhatnak.

A 300 hektáros földszerzési maximum túlléphető a törvény hatálybalépésekor meglévő föld kisajátítása miatt kapott kártalanítás összegéből vett területtel, valamint közös tulajdon, illetve házastársi vagyonközösség megszűnése esetén.

5 *Mi a birtoktervezés?*

Elmondható, hogy a magyar mezőgazdaság nem csak élelmiszereket és nyersanyagokat „termel”, hanem kultúrát őriz és munkahelyeket teremt. Ebből adódik, hogy „az agrárpolitika ma már egyáltalán nem csak termelésről szól, hanem környezet és vidékpolitika is”. Ez alapján működik a mezőgazdaság európai modellje és a magyar Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program (NAKP) is. A az uniós és a nemzeti program összekapcsolásával szerezhetőek források mind a hazai agrárium és a vidék és a természetvédelem részére.⁶

Nemzetközi és hazai ideológiák szerint a környezeti szempontból kiegyensúlyozott és termelőképes birtokok működését úgy kell kialakítani és működtetni, hogy a mezőgazdasági ciklusok egymásra épüljenek, valamint a termelőtevékenységben a növénytermesztés és állattenyésztés harmonikus összhangját kell megteremteni. Így kell létrehozni egy folyamatsort a földhasználatról egészen a termékfeldolgozásig.

A birtokrendezés szereplői köre a benne résztvevőket illetően lehet szűkebb (tulajdonos tekintetében) és tágabb:

A földhasználó (tulajdonos vagy kezelő) aki a célmeghatározástól a finansziális feladatokig bezáróan mindenről gondoskodik. A beruházó az, aki felelős a célok megvalósításáért és a feladat elvégzéséért. A tervezők különböző szakáganként végzik el feladatukat (egyeztetnek, engedélyeztetnek, stb). A kivitelező a beruházás, a tervek megvalósítója (utóbbi két folyamatot nagyobb volumenű munkáknál versenypályázattal, generáltervezővel és kivitelezővel oldják meg). Az üzemeltető pedig az aki, átveszi a birtokot és működteti és a tulajdonossal történő megegyezés szerint el kezd dolgozni.

A birtoktervezés folyamatában készül el először a tervezési program. Az adottságok és szándékok, a piaci lehetőségek számbavétele jelenti a folyamat sorrendjét és végét.

a) Adottságok: Földterületek, települési, természeti, táji adottságok, lakóhely és az elképzelt birtok rendezettségi foka; Gazdálkodók személyi, képzettségi állapota,

⁶ Szabó Gy. (2010) - Birtoktervezési és rendezési ismeretek 7., A birtoktervezés gazdálkodási egységei

teljesítőképessége; Meglévő épületek, munkagépek, adapterek; Pénzügyi lehetőségek; Szervezési integrációs lehetőségek. A számbavételből kiderül ki és hol akar gazdálkodni.

Szándékok: Termelési, gazdálkodási profil; a tevékenység tervezhető időtartama; Főfoglalkozásban vagy kiegészítő tevékenységben akarnak gazdálkodni. Fontos tudni, mit akarnak és mit tudnak csinálni.

Piaci lehetőségek: Eladási lehetőségek; Kooperációs lehetőségek; Pályázatok, támogatások igénybevételeének lehetőségei. A vizsgálat utolsó fázisában válasz adható arra az igen lényeges kérdésre milyen jövedelmezőséggel tudunk gazdálkodni. Az előzőek figyelembe vételével elkészíthető a programterv. Negatív eredmény esetén jobb programot, új programtervet szoktak készíteni.

A helyszín vizsgálatánál értékelni kell az agroökológiai adottságokat, el kell készíteni a természeti értékek leltárát. A védelmi célú földigény miatt fontos ismerni a terület környezeti érzékenységet. Előzőek együttesen határozzák meg a termeszthető növények körét, a földhasználati stratégiát, stb. és az állattartó képességet; végeredményben a zártciklusú termelést, az egész körfolyamatot.

A szakirodalom alapján itt a termelési és természetvédelmi célú földhasználat összehangolt tervezési folyamatát adom meg:

- Üzemi természetvédelmi terv elkészítése (ökológiai infrastruktúra, bolygatatlan élőhelyrendszer területének elkészítése, stb.);
- A helyi termelési tapasztalatok által igazolt növényfajok, fajták kiválasztása;
- Hozammeghatározás birtoktestenként, termelési egységenként az agroökológiai adottságok hozzáadható értékeinek feltételezésével;
- Takarmánytermesztő területek kijelölése az állattartó képesség körültekintő vizsgálatával;
- A terület (gazdaság) teherbíró képességének meghatározása (alomszalma igény, trágyatermelődés);
- Termékmennyiség-fölöslegek számszerű becslése valamilyen idősor átlagszámaival;
- Feldolgozási kapacitások és értékesítési láncok tervezése, lehetőségvizsgálatok;
- Közgazdasági elemzéssel igazolt variáns(ok) kiválasztása.

Az egész tervezési folyamatban nagyon fontos a helyes növényválasztás: alkalmazkodni kell mind a táji és mind a termőhelyi adottságokhoz. A területre nem jellemző új növényeket alkalmazni nem célszerű.

A talajok termőképességét valamilyen módon a tervezésnél érdemes számszerűsíteni, becsülni. Segítséget nyújt a tervezéshez még, ha rendelkezünk korábbi évi termésadatokkal, például szövetkezeti, állami gazdasági területekről részletesen informálnak a táblatorzskönyv vagy az egykori eseménynapló- adatsoraival. Termésszint tervezésnél I-IV termőhelyi osztályba sorolhatóak a talajok (Csernozjom, közép-kötött mezősegi talajok; Középkötött, barna erdőtalajok; Kötött réti talajok; Laza és homok talajok; Szikesek, rétláptalajok; sekély termőrétegű, erodált lejtős talajok).

A megelőző évek termésadata minősíti a gazdálkodás színvonalát, hatékonyságát is, amin körütekintő tervezéssel, technológiai váltással az agroökológiai potenciál maximumáig lehet pozitív változást elérni.

Becsléssel meghatározhatjuk az állattartó képességet. A kiindulási alap egy tapasztalati (empirikus) adat: Vegyünk például egy 500 kg élősúlyú állat (számos állat) közelítő évi takarmányigénye 2,7 tonna gabonaegység (GE). A valamilyen időintervallumban és közel azonos termelési körülmények között egyszer már elért termésátlagból és a takarmányigényből számítható, hogy 1 ha terület hány számos állatot képes eltartani.

Gazdálkodó családoknál számításba kell venni a családlétszámot és annak munkaerő-megoszlását. Szakirodalmi adatok szerint egy átlagos összetételű család (2 szülő, 2 nagyszülő, 3 gyerek, 1 időszaki munkás) a határfok tényezővel redukálva 3 egységnek (munkaerőigénynek) vehető. Egy magyar család 25-, egy német család ottani viszonyok között 35–40 számosállatot képes ellátni.⁷

Az eddig leírt paraméterek számításba vonásával már meghatározhatók a birtokméretek:⁸

Állattenyésztési profilnál saját takarmánybázisra alapozva 25 számos állatot-, 50–50% terület-hasznosítási arányt véve jó adottságú talajon 16–19 ha, gyengébb talajon pedig

⁷ Ángyán J. – Menyhért Z., 2004.

⁸

24–32 ha hasznos területű birtokra van szükség. (Ekkora területen termelhető 65–70 tonna GE/év takarmány, 45 tonna szalma/év a 25 számos állat eltartásához.)

Az állattartás és gabonatermelés kapcsolata jelenti a zárt ciklusú biológiai gazdálkodást ami nem mindenhol valósítható meg, ilyenkor tervezhető részben nyitott ciklusú, integrált gazdálkodás is. A részben vásárolt takarmánybázisra és alomszalmára alapozott állattenyésztésnél a birtoknagyság az állatállomány trágyatermelése és a termőföld trágyabefogadó képessége alapján tervezhető, illetve számítható.

A birtok létesítményeinek (épületek, telepek, közművek, utak, stb.) tervezése igényli a megelőző részekben vázlatosan közreadott szakterületek konklúzióinak pontos ismeretét és az alternatívák helyes kiválasztását. Pontosan meg kell határozni a helyszín adottságai alapján a lehetőségeket és korlátokat; az egyes folyamatok funkcionális kapcsolatát; gép, közmű- és épületigényt; el kell készíteni a területfelhasználási-, beépítési tervet és a szakági terveket. Ez a biotophálózati rendszer.

Munkafázis	Tartalom
1. Tervezés	
– Térképezés	– Földhasználat – Úthálózat – Tájstruktúrák, életterek – Védett területek – Fauna, flóra, növénytársulások
– Értékelés	– Védett fajok, társulások – Védelemre érdemes tájelemek – Hiányosságok és fejlesztési célok
– Hálózatkoncepció	– Térségi védelem – Pontszerű és vonalas biotópok helye – A földhasználat extenzifikálása – A természetes állapotok visszaállításának szükségessége, helye – Ápolási, fenntartási teendők – Költségterv
2. Megvalósítás	
– Területbiztosítás	– Tulajdonviszonyok tisztázása – Földcsere és -vásárlás – Szerződések a védett területekre – Finanszírozás
– Ápolási, fenntartási koncepció	– Az ápolási igény részletes elemzése – Egyszeri intézkedések – Periodikusan ismétlődő intézkedések – Gazdálkodási megállapodások – Személyi és anyagi igények

5.1. ábra biotophálózat tervezése – tartalma

forrás: Ángyán J. (1997) - A természetvédelmi, ökológiai szempontok üzemszintű integrálása a mezőgazdasági birtoktervezésben

A birtoktervezés utolsó fázisában az elkészült terveket közgazdaságilag igazolni-, értékelhetővé kell tenni. Bizonyítani kell, hogy a termelési-, beruházási-, szerkezet-

átalakítási, stb. költségek és az árbevételek egyenlege milyen jövedelmet eredményez rövid-, közép és hosszú távon. A birtokok hosszú távú jövedelmezőségének számításánál igen lényegesek a hiteltörlesztések, évenkénti adó- és egyéb terhek, a működéssel kapcsolatos pénzmozgások.

Összegzésként vélhetően megállapítható, hogy a birtokok optimális mérete nem határozható meg a környezeti feltételek; a gazdálkodási rendszer; a természetvédelmi kapacitás; a föld, élőmunka, tőke, műszaki lehetőségek mennyiségi ismerete nélkül. Egyre fontosabbá válnak az agroökológiai elemzések és környezeti hatásvizsgálatok.

5.1 Ideális üzemméret

Leszögezhető, hogy egy mezőgazdasági üzem akkor éri el az optimális nagyságát, ha az üzem nyereségkapacitása a maximumon van. Szakirodalom alapján bemutatom a következő elméletet: „Standard fedezeti hozzájárulás (SFH, angolul SGM). Az SFH meghatározott normatív egységnyi mérete -1 hektár, 1 állat - meghatározott termelési érték és a hozzákapcsolódó változó költségeknek a különbsége.”⁹

Az AKII tesztüzemi rendszerében a következő SFH méretkategóriákat vette alapul:

- kis méretű, ha SFH-ja nem haladja meg az 1 millió forintot;
- közepes méretű, ha SFH-ja nagyobb, mint 1 millió forint, de kisebb, mint 3 millió forint;
- nagy méretű, ha SFH-ja nagyobb, mint 3 millió forint.”

Európai egységes mérőszám a következő: ha az SFH jövedelemtermelő kapacitást jelent és pénzegységben fejezik ki. 1200 ECU-nyi összegét egy Európai mértékegységnek (EME) nevezik.

„Az EU üzemosztályozási (tipológiai) rendszerben a gazdaságok 10 méretkategória valamelyikébe sorolhatók be

Kategóriahatárok: <2 EME, 2-4 EME, 4-6 EME, 6-8 EME, 8-12 EME, 12-16 EME, 16-40 EME, 40-100 EME, 100-250 EME, >250 EME felett. Forint felsőhatár az előzőek

⁹ Dorgai és társai, (1999)

sorrendjében: 600000, 1200000, 1800000, 2400000, 3600000, 4800000, 12000000, 30000000, 75000000, illetve annál nagyobb.”¹⁰

5.2 A birtoktervezés környezeti szempontjai

A mezőgazdasági termelőtevékenység alapja a növénytermesztés, az állattartó tevékenység pedig erre alapulhat, a két fő termelési ágazat jellemzőit (területhasználat, hozamértékek, épület- és technológiai igények/méretek, feldolgozás) azok harmonikus összhangja szerint kell kialakítani. A mezőgazdasági termelés egységei (a birtokok) a termelési ciklusokat tekintve alapvetően kétfajta rendszerben működtethetők.¹¹

Ideálisnak mondható a zárt rendszerű birtokok, amelyekben az egyes termelési folyamatok a birtokon belül körfolyamatokká szervezettek, és amelyek rendelkeznek: a termék előállításához szükséges méretű földterületekkel, a földek termőképességének biztosításához elegendő istállótrágyát termelő állatállománnyal, az állatállomány takarmány- és alomszükségletét biztosító növénytermesztési célú területhasználattal, a birtok működtetéséhez szükséges épület- és gépállománnyal, eladható, a birtokon gazdálkodó személyek megélhetését biztosító termékmennyiséggel.

Nyitott rendszerűnek mondhatók azok a meghatározott növényi vagy állati termékek előállítására szakosodott termelőegységek, melyekben az egyes termelési folyamatok nem képeznek biológiai értelemben zárt körfolyamatokat, és a termék előállításához szükséges anyagokat (takarmányt, trágyát, almot, stb.) nagyrészt külső forrásból teremtik meg maguk számára. A zárt és a nyitott rendszerű birtoktípusok között számos átmeneti jellegű formáció is elképzelhető és létezik, azok létjogosultsága egyaránt indokolható, azonban a környezeti hatásuk eltérő, és tervezési szempontból más feladatokat jelentenek.

A zárt rendszerű birtok saját területén belül megteremti a környezeti stabilitáshoz szükséges egyensúlyt a talajhasználat és tápanyag-utánpótlás, a saját takarmány-, alom- és trágyaigény, a termelési végcél tekintve melléktermékeknek tekinthető termékek

¹⁰ Szücs I. és társai, 2003

¹¹ A természetvédelmi, ökológiai szempontok üzemi szintű integrálása a mezőgazdasági birtoktervezésben - Ángyán József (1997)
forrás: http://mek.oszk.hu/09800/09809/pdf/zold_belepo_16.pdf

hasznosítását illetően, termelési profiljának sokoldalúsága révén rugalmasan tud a kereslethez, a piaci igényekhez alkalmazkodni. Ilyen értelemben független, autonóm életvitelt biztosít/igényel a gazda számára/részéről. A függetlenség ugyanakkor a saját felelősséggel viselni szükséges kockázat mértékét növeli, széleskörű szakértelmet, gazdálkodni tudást igényel.

Az alföldi tanyai gazdaságok nagy része ennek a függetlenségnek és piaci alkalmazkodóképességnek köszönheti, hogy a mai napig fennmaradt. Ide sorolhatók a biológiai, ökológiai orientációjú gazdálkodási rendszerek.

A nyitott rendszerű birtokok magukban, saját területeiken belül nem képesek a környezeti egyensúly biztosítására.

Termelési profiljuk szűk, specializált/egysíkú, az aktuális piaci igényekhez alkalmazkodnak, előnyeik és hátrányaik egyaránt ebből fakadnak. Célzottan, a felvásárló igényeinek megfelelő minőségű, mennyiségű termék előállítására képesek, konjunkturális időszakokban jól jövedelmező módon. A birtok igényli a felvásárlókkal, szállítókkal, termelési rendszerekkel való kooperációs kapcsolatokat, speciális szakértelmet követel, viszonylagos védettséget, kockázatmentességet biztosít.

6 Földmérési feladatok végrehajtása és törvényi rendelkezése

A munka megkezdése előtt fontos tisztában lennünk a kötelezettségeinkkel, a kapott munkával kapcsolatban. A 25/2013 a földmérési tevékenységről szóló VM rendelet ezt világosan leírja munkámhoz az alábbi részei tartoznak:

A rendelkezésekből a munkámra vonatkozó előírásokat itt kiemelem, amelyek betartására külön figyelemmel kell lenni.

A vázrajz készítésről

12.§ elmondja, hogy a változási vázrajzok ellátandók a hozzájuk tartozó területkimutatással. A területkimutatás álljon egy változás előtti és egy változás utáni részből. Abban az értékek, területek összegzése mindig legyen benne. A helyrajzi számokat növekvő sorrendben kell feltüntetni a hozzájuk tartozó alrészletek és minőségi osztályok területi valamint a kataszteri tiszta jövedelmi adataikkal együtt.¹²

Térkép-terep azonosság, eltérések

18.§ leírja, hogy vizsgálni kell a tulajdoni lapon lévő adatok összhangját a digitális alaptérképét. Területi eltérések esetén tűréshatárokat állapít meg és felosztja EOTR előtti illetve utáni térképkészítési technológiákra vonatkozóan. Ezt mellékelem, 5. számú mellékletként.

A következőkben részletesen ismertetem az elvégzett munkát:

6.1 Adatgyűjtés

A szakdolgozati munkát az adatgyűjtéssel kellett kezdenem, hogy állami alapadatokkal, illetve más részletes ismeretekkel rendelkezek a vizsgált területről. Legfontosabb volt az állami alapadatok kikérése A Csornai Járási Földhivatalból. Ehhez egy adatszolgáltatási kérelmet kellett benyújtani a Vidékfejlesztési Minisztérium Földügyi és Térinformatikai Főosztályához. Miután engedélyezték, elmehettem a Földhivatalba. Itt az általam megadott helyrajzi számokról, amik a vizsgált területet jelentik, illetve ezeknek a szomszédos földrészeleiről, elkértem a nyilvántartási térképet ibn térképi és dat adatsereformátumban. Ezután a tulajdoni lapok első oldaláról gyűjtöttem ki a nekem

¹²forrás: Magyar Közlöny

fontos adatokat. A térképtárban lefényképezhettem egy közel 100 éves térképet a területről.

Ugyancsak adatgyűjtést végeztem a Nyugat-Magyarországi Egyetem jegyzeteiből a földreformok illetve a földbirtoktervezés témakörében.

Ahhoz, hogy meg lehessen állapítani a nyilvántartási adatok helyességét, vagy esetleges eltérését, ezáltal pontosabb, naprakészebb információkhoz lehessen jutni a birtokfejlesztési javaslathoz, az adott földrészleteken terepi felmérést végeztem.

6.2 A felmérési feladat előkészítése, a mérés tervezése

A mérési feladat elvégzése előtt a nyilvántartási térkép, ortofotó és google earth műholdképei alapján mérést megelőzően vázlatot készítettem. Jelöltem a felméréendő területeket satírozással, amit úgy terveztem, hogy alkalmas lesz mérési jegyzetnek is a terepen amin jelölhetem a mért pontokat. A terepi mérés előtti napon szintén a felmérést előkészítve terep bejárást végeztem, mely során lehatároltam a felméréendő területet.

6.3 Terepi felmérés

A munkámat segítő Czibik Péter okleveles földmérő mérnökkel felkerestük ezt a kilenc földrészletet és hálózatos RTK műszerével felmértem a használatot. A valós idejű helymeghatározást használván az utófeldolgozása a méréseknek gyors és egyszerű. A kiolvasott koordinátákat betöltvén a nyilvántartási térkép részletre, megkezdődhet az összehasonlítás, elemzés. A tulajdoni lapok illetve a meglévő régi telekkönyvek és a területekhez tartozó kivonatok alapján az elemzés során előbb igyekszem levezetni a kilenc terület birtokszerkezeti változásait.

A felmérést hálózatos RTK-val, egy Trimble R6-os GNSS vevővel végeztem, amelyet a Győri FilColex Kft. okleveles földmérő mérnöke, Czibik Péter bocsájtott rendelkezésemre. A céggel való kapcsolatom, már több évre tekint vissza, többször segítettem nagyobb beruházások geodéziai munkáinál, illetve 5 hetes szakmai gyakorlatot is végeztem itt a földhivatal mellett.

A cég biztosított nekem egy Ford Ranger típusú terepjárót, amivel könnyedén meg tudtam közelíteni a földrészleteket a traktorok által barázdált mezőgazdasági utakon. A Trimble vevő kezelésére a szintén Trimble 5503 mérőállomás grafikus és érintőkijelzős kontrollerét használtam. General survey opcióban belül kiválasztottam a hálózatos RTK

funkciót, majd megadtam a kezelőt és kiválasztottam a munkaállományt, ami Acsalag néven lett elmentve. Háttérállományként rátöltöttem a földhivataltól igényelt nyilvántartási térképet, melyet a maps menüpontban mindig elértem tájékozódási céllal. Felkerestem a korábban megjelölt földrészleteket, és igyekeztem a használatnak a főbb kontúrponjtait jelölni. A mért pontok koordinátáit és a gnss szolgáltatásról kapott igazoló lapot a digitális adatok hordozóján, a CD-n mellékelem.

6.1. ábra: terepi mérés, saját forrás

6.4 Irodai feldolgozás előkészítése

A mért pontok EOVS koordinátákká való transzformációja a mérés során valós időben megvalósult (VITEL¹³), így utófeldolgozásra nem volt szükség.

A mért pontok irodai feldolgozását, és a nyilvántartottól való eltérések vizsgálatát, és ITR 4 térképszerkesztő szoftver segítségével végeztem. Az eltérések kimutatását és vizsgálatát a mérési vázlat segítségével szemléltetem.

¹³ A Valós Idejű GNSS Helymeghatározásnál Használatos Terepi Transzformációs ELjárás (VITEL) a GNSS technikával - ETRS89 rendszerben - meghatározott térbeli X,Y,Z koordinátákat átszámítja a Magyarországon használatos HD72 vonatkoztatási rendszerbe (y, x EOVS koordináták, EOMA magasság). A VITEL a két vonatkoztatási rendszer között országos transzformációt alkalmaz, a síkba történő vetítést a hivatalos EOVS vetületi egyenletekkel végzi, majd az országos transzformációból adódó maradékhibákat a javításokat tartalmazó 2x2 km-es rácshálón belüli interpolációval veszi figyelembe.

Az egyes földrészlet és/vagy alrészlethatárok megállapítását a terepen készült mérési jegyzet a felhasznált pontkódok, illetve digitális nyilvántartási térkép kivágata segítségével végeztem el.

6.5 A nyilvántartott és a felmért területi adatok összehasonlítása

Először is a nyilvántartási adatok vizsgálatát végeztem el. Erre a célra kértem a földhivaltaltól az érintett földrészletek földkönyvét, ami ugyanúgy mint a tulajdoni lap első oldala tartalmazza a metrikus adatokat a földrészletekről. Ezután behívtam a koordinátajegyzéket az ITR 4-es szoftverrel és elégedetten láttam, hogy a pontok a művelés határáról nagyjából fedik a az ingatlan-nyilvántartásbéli határt. Eltérést találtam mindegyik földrészleten, aminek csak az, az oka, hogy a művelő nem tudja teljesen a földrészlet határokig vezetni a vetést. Tehát túl használatról ez esetben nincs szó. A 031/26 és 031/27 valamint 031/30 földrészletekhez a külszíni állattartás valamint a villannyal keresztülvezetett kerítés miatt nem tudtam kellően hozzá férni ezért itt az eltérést nem határoztam meg.

Ha olyan hibát tapasztal az ember, hogy a nyilvántartott adatok illetve a térképi adatok nem egyeznek vizsgálni kell a 25/2013. (IV.16) VM rendelet szerint, hogy az ott kijelölt hibahatárokat ez meghaladja-e. Ehhez számolni kell az úgy nevezett területváltozási tényezőt (τ): $\tau = T_{\text{számított}}/T_{\text{nyilvántartott}}$. A kapott értéket a rendelet megfelelő 3. számú melléklete alapján kell kiértékelni a határvonal helyzetét illetően. A következő 2 oldal bemutatja a területek jelenlegi paramétereit valamint a használat és a jogi határ közötti eltéréseket.

08/14	Szelvény:6	min.o.	t (ha)	Ak	területi eltérés $\Delta(m^2)$	(Δ)
	. szántó	5	1.5391	30.78	78	172
		Összesen:	1.5391	30.78		
Jogi jelleg:	Kárpótlás					
08/15	Szelvény:6	Szektor:61				
	. szántó	5	0.9232	18.46	38	139
		Összesen:	0.9232	18.46		
012/23	Szelvény:7	Szektor:61				
	. szántó		3.5927	90.62		
		5	0.5166	10.33		
		4	3.0761	80.29	77	270
		Összesen:	3.5927	90.62		
012/26	Szelvény:7	Szektor:61				
	. szántó	4	1.5644	40.83	131	172
		Összesen:	1.5644	40.83		
031/26	Szelvény:72-432-331	Szektor:61				
	. szántó	5	0.2607	5.21	nem meghat.	68
		Összesen:	0.2607	5.21		
031/27	Szelvény:6	Szektor:61				
	. szántó	5	0.2863	5.73	nem meghat.	68
		Összesen:	0.2863	5.73		

Családi gazdaság kialakításának
lehetőségei és korlátai Acsalag
településen

Szakdolgozat

Nagy Gábor

031/30

Szelvény:6

Szektor:61

. szántó

5

0.2867

5.73

nem meghat. 68

Összesen:

0.2867

5.73

031/37

Szelvény:6

Szektor:61

. szántó

5

3.0107

60.21

4

1.1468

29.93

292

300

Összesen:

4.1575

90.14

Az eltérés meghatározásához, első lépésben behívtam a mért pontok koordinátajegyzékét, melyeket a megfelelő rétegekben összekötve a földrészletek általam mért kontúrvonalait kaptam. Ahol nem volt mért pont, a hozzáférhetőség miatt, de a kontúr folytatódott, ott a vonalat bekötöttem a nyilvántartási határvonalba.

A 25/2013 számú rendelet 4. számú melléklete alapján a területszámítás megengedett hibahatárai t vettem figyelembe, amelyet a táblázatban kimutattam.

Mivel minden terület hibahatáron belül volt így a továbbiakban a tervezés folyamán a nyilvántartott területi adatokkal dolgoztam.

7 Programok, pályázatok

7.1 Új Magyarország Vidékfejlesztési Program

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program a 2007-2013-as időszakra vonatkozó Nemzeti Vidékfejlesztési Program, mely az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott vidékfejlesztési támogatásokról szóló 1698/2005/EK Tanácsi Rendelet 15. § (1) bekezdése alapján készült, s melyet Magyarország a Kormány jóváhagyását követően hivatalosan benyújt az Európai Bizottság részére.¹⁴

4 tengelye a következő:

- I. tengely - Mezőgazdaság, élelmiszer-feldolgozás és erdészeti ágazat versenyképességének javítása (Versenyképesség javító intézkedések)

Az ÚMVP összköltségvetésének 47%-a fordítható a hazai agrárium versenyképesebbé tételére. Az állattartás körülményeinek javítása, a kertészet modernizálása és a megújuló energiaforrások elterjesztése a legfontosabb feladatok az intézkedések sorában. Az üzemek korszerűsítése mellett az erdészeti fejlesztésekre is jut támogatás. Információ az I. tengely intézkedéseiről és a támogatási jogcímeiről

- II. tengely - Környezetgazdálkodás (Környezetvédelmi intézkedések)

Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedéscsoport a vidéki területek környezettudatos fejlődéséhez a fenntartható tájhasználat kialakításán, a környezeti terhelés csökkentésén, a környezetvédelmi szolgáltatások biztosításán, az erdőterületeken végzett beruházások támogatásán keresztül járul hozzá. Részesedése az ÚMVP költségvetéséből 32%.

- III. tengely - Vidékfejlesztés (Vidékfejlesztési intézkedések)

A vidékfejlesztést érintő intézkedések a vidéki térségben élők jövedelemtermelési lehetőségeinek és életminőségének javítására hivatottak. Az intézkedéscsomag a falu

¹⁴ forrás: www.umvp.hu

népességmegtartó erejét kívánja szolgálni új és már meglévő mikrovállalkozások fejlesztésével, agrárágazaton kívüli munkahelyteremtéssel és helyi piacok létrehozásával. A vidéki örökség megőrzése, a turizmus- és falufejlesztés képezik még a III. tengely gerincét. A fejlesztések kivitelezése során a LEADER-megközelítés alapvető fontossággal bír.

- IV. tengely - Leader

A LEADER kezdeményezés célja a vidéken élők segítése és bátorítása annak érdekében, hogy térségük hosszabb távú fejlesztési igényeit közösen gondolják át. A LEADER a kistérségekben lakó emberek kreativitására épül, s arra ösztönzi a helyi szervezeteket, intézményeket, vállalkozásokat, hogy együttműködve hozzanak döntéseket a térség hosszú távú fejlődéséről. A program legfőbb erénye, hogy a nyertes helyi közösségek az EU-tól lehívható pénzek felhasználásáról valós igényeken és saját fejlesztési elképzeléseiken nyugvó akciótervek sikeres elbírálása után helyben, saját maguk döntenek.

A település és a családi gazdálkodók is e program által számos pályázati lehetőséget és támogatást kaptak.

7.2 A Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020

A Nemzeti Vidékstratégia célja, hogy hazánk vidéki térségeinek nagy részén az új szemlélet szerint kijelölje Magyarország vidékpolitikájának célkitűzéseit, alapelveit, és az ezek elérését biztosító programokat, és az ehhez szükséges intézkedési kereteit. A Stratégia egyrészt kijelöli saját 2020-ig terjedő céljait és programjait, másrészt szorosan illeszkedik az Európai Unió 2014-2020 közötti programfinanszírozási időszakához. Az eddigi agrár- és vidékfejlesztési politikához képest újszerű megközelítést tűz ki célul. Átfogó célkitűzéseit 43 stratégiai és 8 térségi programként nemzeti és adott térségekre vonatkozóan kívánja megvalósítani.

7.3 Nemzeti Akcióterv az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért

Az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről és a 2092/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. június 28-i 834/2007/EK tanácsi rendelet 4. cikke értelmében az ökológiai gazdálkodás a mezőgazdasági termelés sajátos

formája, amely a termelés során a helyi erőforrásokat és a természetes folyamatokat részesíti előnyben a külső erőforrásokkal és természetidegen anyagokkal szemben, ezáltal a gazdaságon belül zárt anyag-és energiaáramlás megvalósítására törekszik. Ennek megfelelően az ökológiai gazdálkodásban tilos pl. a szintetikus növényvédő szerek, műtrágyák és géntechnológiával módosított szervezetek felhasználása.¹⁵

Az ökológiai mezőgazdaság, mint innovatív ágazat, magában foglalja az összes olyan mezőgazdasági rendszert, amely környezeti, szociális, gazdasági szempontból egyaránt fenntartható és egészséges termékek, élelmiszerek előállítását biztosítja. Előtérbe helyezve a növények, állatok és a talaj természetes egyensúlyát célul tűzi ki a mezőgazdaság és a környezet minőségének javítását, óvja a talaj termékenységét. Az ökológiai gazdálkodás a külső erőforrások bevitele helyett a termés hozam és ellenálló képesség növelése érdekében a természet folyamatait engedi érvényesülni. A Kormány által 2012 tavaszán elfogadott Nemzeti Vidékstratégia az Ökológiai gazdálkodás programjában célként fogalmazza meg Magyarország ökológiai gazdálkodási akciótervének elkészítését a bioélelmiszerek és biogazdálkodás EU akciótervéhez igazodóan, az ökológiai gazdálkodásba vont területek nagyságának növelése érdekében.

A biogazdálkodás kedvező hatással bír a környezet megóvása, illetve a termelők és fogyasztók egészségének védelme tekintetében. A biogazdálkodás környezeti szolgáltatásai közül kiemelendő a talajtermékenység hosszú távú megőrzése és fejlesztése, a biológiai sokféleség elősegítése, megőrzése, illetve a vizek védelme a szermaradvány-mentes termelés révén.

Az egészségügyi előnyök is ebből származtathatók mind a gazdálkodók (vegyszermentes munkavégzés), mind a fogyasztók esetében (szermaradvány-mentes élelmiszer). A biogazdálkodás környezeti és egészségügyi előnyei mellett speciálisan hazánk esetében érvényesülő előnyökkel is szolgálhat. Magyarország kedvező klímája, jó minőségű termőföldje, s nagy hagyományokkal rendelkező növénytermesztése és állattenyésztése lehetővé tennék, hogy szintetikus úton előállított szerek nélkül is kiváló élelmiszereket állítson elő az élelmiszergazdaság. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak magas szintű szakmai képzettséggel rendelkeznek, ami elősegíthetné, hogy megfelelően alkalmazzák ezt a termesztési eljárást. Mindez azt jelenti, hogy Magyarország komparatív előnyökkel rendelkezik e gazdálkodási formában, amit célszerű lenne jobban kihasználni, hiszen a biogazdálkodás világszerte fejlődő ágazat, folyamatosan nő mind a termelés, mind a

¹⁵ részlet a Nemzeti Akcióterv az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért dokumentumból

fogyasztás, de egyszersmind fokozódik a verseny is ezen a területen. Továbbá hazánk elkötelezett a GMO-mentes mezőgazdaság iránt, amely az Alaptörvényben is rögzítésre került, valamint erről szóló stratégia is készült. Mindez elősegíti az ökológiai gazdálkodás megerősítését. A biogazdálkodás kedvező exportlehetőségei ellenére szükséges lenne, hogy szilárd belső piaca is kialakuljon. Ez egyrészt növelné az ágazat biztonságát, másrészt kedvezően hatna a hazai lakosság egészségi állapotára. Ez fontos lenne, hiszen a magyar halandósági ráta aggasztóan magas, hazánkban a várható élettartam az utóbbi években csökkenő tendenciát mutat, ellentétben a nemzetközileg tapasztalható változásokkal.

Az Akcióterv a Nemzeti Vidékstratégia mellett számos más hazai stratégiai dokumentumhoz is kapcsolódik. Az ökológiai gazdálkodás elterjesztését szolgálja a 2014-2020 közötti időszakra szóló 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program és a Biológiai sokféleség megőrzésének stratégiája is. A 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program Magyarország környezetügyi céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét biztosítja, és fontos célként fogalmazza meg a természet és környezetkímélő gazdálkodási módok elterjesztését, illetve a mezőgazdasági eredetű környezetterhelés csökkentését. A Biológiai sokféleség megőrzésének stratégiájában is célként jelenik meg a fenntartható mezőgazdálkodás, azon belül a mezőgazdaság alapját képező genetikai erőforrások megőrzése. Szükség van a hagyományos, táji adottságokhoz alkalmazkodott fajták minél szélesebb körű használatára, illetve mind a gazdálkodók, mind a fogyasztók körében ezeknek a fajtáknak a megismertetésére és elterjesztésére, melyben az ökológiai gazdálkodásnak is fontos szerepe lehet. A 2013 tavaszán az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia is hangsúlyozza az ökológiai gazdálkodás fontosságát a következőképpen: „Az ökológiai, tájfenntartó gazdálkodás a környezeti folyamatokba beilleszkedő, azaz a tradicionális biológiai, illetve mechanikai módszerek alkalmazására épül, és mellőzi a környezetre és egészségre veszélyes anyagok, technológiák használatát. Az ökológiai mezőgazdaság termelési módszerei nagy szerepet játszanak a biodiverzitás és a kultúrtáj fenntartásában, megőrzésében.”

A közelmúltban elfogadott Nemzeti Növényvédelmi Cselekvési terv is célként fogalmazza meg az ökológiai gazdálkodásban részt vevő gazdálkodók, valamint az ökológiai gazdálkodásba vont területek arányának növelését. A Cselekvési terv kiemeli, hogy az ökológiai gazdálkodás térnyerése nagymértékben hozzájárulhat Magyarországon a növényvédő szerek fenntartható használatához, különös tekintettel a fokozott környezeti

érzékenységgű területeken folytatott gazdálkodás esetében. Az ökológiai gazdálkodás fejlesztését célzó akcióterv a részletes helyzetértékelést követően 6 cselekvési program köré csoportosítva fogalmazza meg a 2014-2020 közötti időszak teendőit. A Vidékfejlesztési Minisztérium az Akcióterv készítése során figyelembe vette az érintett szakmai, érdekképviselői és civil szervezetek szakmai anyagait és korábbiakban tett javaslatait is. Az Akcióterv széleskörű társadalmi egyeztetése során a véleményezők mind üdvözlötték a dokumentumot; számos értékes, előremutató vélemény és kiegészítési javaslat érkezett, amik szintén figyelembevételre kerültek a dokumentum véglegesítése során.

7.4 Az NFA-ról

Az Országgyűlés az állami tulajdonban lévő termőföldvagyonnal való ésszerű, és a földbirtok-politikai céloknak megfelelő gazdálkodás, a mezőgazdasági termelés ökológiai, gazdaságossági és jövedelmezőségi szempontjainak figyelembe vételével a családi gazdaságokon alapuló korszerű birtokszerkezet kialakításának előmozdítása érdekében alkotta meg a Nemzeti Földalapról szóló 2010.évi LXXXVII. törvényt. A törvény 2010. szeptember 1. napján lépett hatályba.¹⁶

A Nemzeti Földalap az állam tulajdonában lévő termőföldek, mező-, erdőgazdasági művelés alatt álló belterületi földek, valamint a mező-, erdőgazdasági tevékenységet szolgáló vagy ahhoz szükséges művelés alól kivett földek összessége.

A Nemzeti Földalap felett a Magyar Állam nevében a tulajdonosi jogokat és kötelezettségeket az agrárpolitikáért felelős miniszter a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (NFA) gyakorolja. Az NFA központi költségvetési szerv. Elnökét és két elnökhelyettesét a miniszter nevezi ki. A Szervezet munkáját a Birtokpolitikai Tanács és az Ellenőrző Bizottság felügyeli, illetve ellenőrzi.

Az NFA, a Birtokpolitikai Tanács és az Ellenőrző Bizottság munkáját a Nemzeti Földalapról szóló törvény előírásai szerint végzi, különös tekintettel a földbirtok-politikai irányelvek

értékesítésére.

A Kormány a vidékfejlesztési miniszter útján évente beszámol az Országgyűlésnek a

¹⁶ az NFA-ról forrás: http://www.nfa.hu/a_szervezet_menu_16

földbirtok-politikai irányelvek érvényesüléséről, a Nemzeti Földalap helyzetéről és az NFA tevékenységéről.

A Nemzeti Földalap rendeltetése különösen:

- működőképes családi gazdaságok kialakításának elősegítése, a szakirányú végzettséggel rendelkező agrárvállalkozók földhöz jutásának támogatása;
- a termőföld magánosítása során létrejött, a hatékony mezőgazdasági hasznosításra alkalmatlan birtokszerkezet vidékfejlesztési célokkal összehangolt javításának támogatása a versenyképes birtokméretek kialakításának elősegítése;
- birtokrendezés, birtok-összevonási célú földcseréhez szükséges termőföld biztosítása;
- különleges termesztési célok megvalósításához tartalék terület biztosítása;
- az erdővagyonnal való tartamos (fenntartható) gazdálkodás feltételeinek segítése;
- szociálisan hátrányos helyzetűek megélhetésének elősegítése érdekében szervezett mezőgazdasági munkavégzést szolgáló szociális földalap biztosítása;
- az oktatás és a tudományos kutatás céljainak, a mezőgazdasági, genetikai háttér fenntartásának, megőrzésének szolgálata.

A Nemzeti Földalapkezelő Szervezet a nemzeti földvagyonnal való gazdálkodását mindenekelőtt nyilvános pályázat útján történő haszonbérletbe adással, vagyonkezelésbe adással, földcserével, elővásárlási jog gyakorlásával és földvásárlással, nyilvános pályázat vagy árverés útján történő eladással, a legnagyobb nyilvánossággal és átláthatósággal végzi. Az NFA földvagyonról és hasznosításáról naprakész nyilvántartást vezet.

A vizsgált területünk közelében nem található NFA-hoz tartozó földrészlet, mind magánkézből vannak, ezért ezzel a szervezettel még nem tudunk kooperálni.

Elképzelhető, hogy a családi gazdaság jövőbeni fejlesztések során még további földterületekkel bővítenék a gazdaságot. Tervünkben szerepel a gabona termesztés mellett az állattenyésztés is. Ebben az esetben termőföld vásárlásra pályáznánk, amelyhez az NFA által meghirdetésre kerülő földterületekből adódna lehetőség.

Összefoglalóul tehát a Nemzeti Földalap (NFA), mint a kincstári vagyon része azaz az állam tulajdonában lévő, más-más termőföldek amit az állam részben mező- és erdőgazdasági céllal használatba ad vagy pedig más közcél érdekében értékesít.

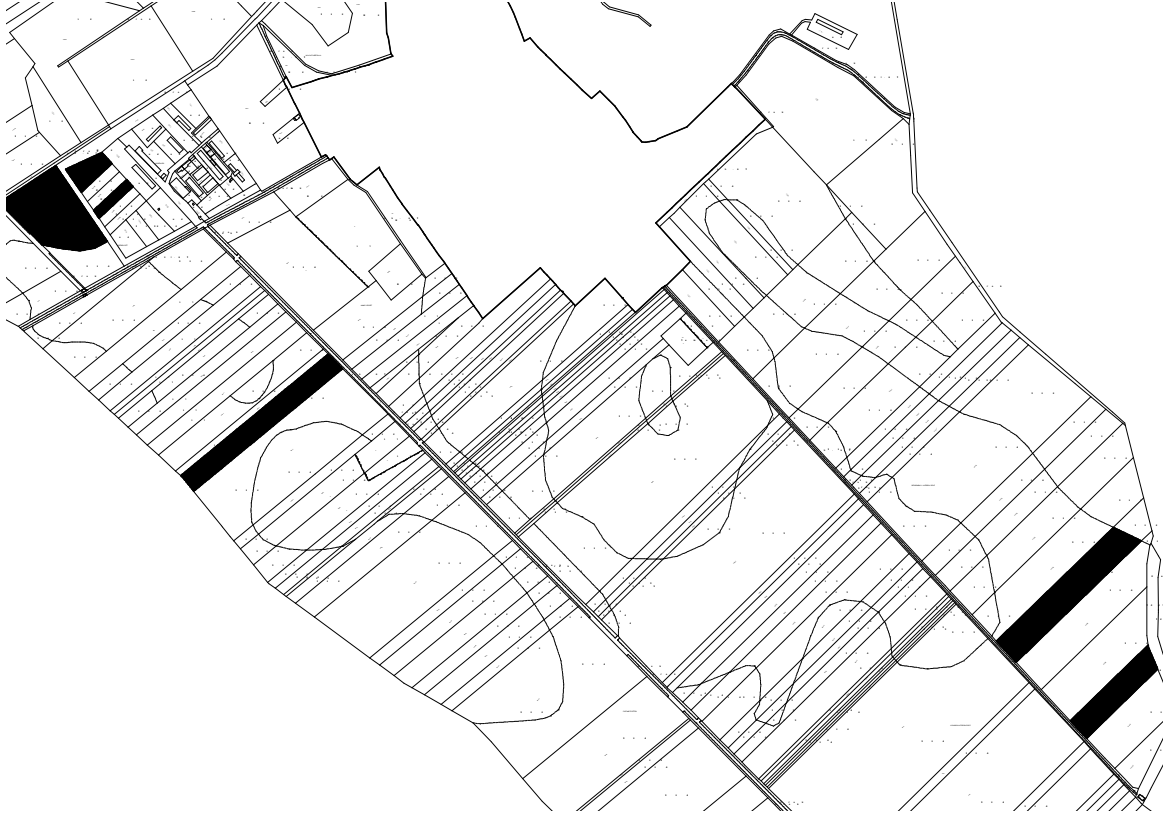
7.5 Kölcsönös megfeleltetés elve

A kölcsönös megfeleltetés (továbbiakban: KM) egy komplex ellenőrzési és szankcionálási rendszer. Lényege az, hogy a közvetlen kifizetések és bizonyos vidékfejlesztési, illetve borpiaci támogatások kedvezményezettjeként nyilvántartott mezőgazdasági termelőket az ellenőrzési rendszer követelményein keresztül ösztönzi arra, hogy a tevékenységükre vonatkozó különböző szabályokat (környezetvédelmi, állatjelölési, állatvédelmi stb.) betartsák. Ezeket a szabályokat a korábban alkotott, a KM-től függetlenül már létező (EU-s és nemzeti) jogszabályok tartalmazzák. A kölcsönös megfeleltetés csupán kiegészítő jelleggel igyekszik növelni a gazdálkodók környezettudatosságát és fokozni felelősségtudatukat az élelmiszer-előállításban.

A KM két alapvető elemből áll:

- Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények (JFGK), amiként azt a 19 közösségi jogszabályt nevezzük így, amelyek a 73/2009/EK tanácsi rendelet II. mellékletében szerepelnek.
- Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot előírásai (HMKÁ) mely kimondja, hogy a Tanács 73/2009/EK rendeletének III. melléklete alapján minden tagállam nemzeti jogszabályban fekteti le a HMKÁ előírásokat. A 19 közösségi rendelet és irányelv egyes rendelkezései a következő területeket érintik:
 1. természetvédelem (vadon élő madarak védelme, élőhely-védelem)
 2. környezetvédelem (felszín alatti vizek védelme, szennyvíziszap felhasználásának szabályai, mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezés elleni védelem)
 3. állatazonosítás és állatnyilvántartás
 4. állategészségügy (megbetegedések bejelentése, élelmiszer- és takarmánybiztonság, állatjóllét), valamint növényegészségügy.

8 *Földbirtoktervezési és fejlesztési koncepcióm*

8.1 A felaprózódott birtoktest

Mintaterületemen a földrésztetek elszórtan helyezkednek el, a gazdaságos és jól kihasznált gazdálkodást egy összefüggő, a földrészteteket egymáshoz közeli elrendezésben képzelem el.

8.1 *Termelési ciklusok*

Földbirtoktervezésnél az egyik első szempont a termelési ciklusok egymásra épülésének megteremtése. A területek kataszteri tiszta jövedelmét figyelembe véve olyan vetésforgó gazdálkodás alakítható ki, ami megakadályozza az önmaguk után való termesztés miatti terméscsökkenést. Ugyanis a talaj termőrétegéből ugyanazon ásványi anyagokat vonja el a növény és e termőrész nem tud kellően újratöltődni a következő ciklusig.

Használatos még talajjavításra a pillangósvirágzatú növények (pl. lucerna) termesztése, de nem egy ciklusként, négy, öt évig kell a területen hagyni, hogy megkösse a nitrogént a talajban. Ez nagyon jó hatással van a talaj termőképességére.

A vetésforgó elemei a következők:

- a növényfajok kiválasztása,
- a területi arányok meghatározása,
- a váltási sorrend és
- a körforgás megtervezése

Bemutatom a termelési koncepciót, amit a családi gazdaság vonatkozásában képzelek el növényfajok tekintetében 4 éves ciklusokra értendően:

1. év: őszi búza
2. év: tavaszi árpa
3. év: kukorica
4. év: palántás vagy egyéb zöldség

Az őszi búzáról:

A gabonafélék a legnagyobb területen termesztett szántóföldi növényeink. Ebbe a csoportba tartozik a búza és a kukorica. Hazánkban vetésterületük közel azonos: 1-1,2 millió hektár. A búza értékét lisztjének magas keményítő és fehérje tartalma adja, amelyből könnyen emészthető táplálék készíthető. A lisztkészítés mellékterméke a korpa, amelyet takarmányozásra használunk. A búzatermesztés során nagymennyiségű szalmát nyerünk, amely almozásra vagy cellulózgyártásra használható. Jó alkalmazkodó képességénél fogva az egész ország területén termesztethető¹⁷

Előnye, hogy termesztése jól gépesíthető, kevés kézi munkaerőt igényel. A búzának sok változata ismert. Hazánkban a közönséges búzát és a keményszemű durum búzát

¹⁷ forrás: http://www.pkkft.hu/agrarium/eloadas/001_1_1_buza_arpa_rozs_zab_triticales_term.pdf

termesztjük. A közönséges búzából kenyér, a keményszemű búzából nagy fehérje tartalma miatt inkább tojás nélküli száraztészta készül.

A jó búzatermés egyik alapfeltétele a gondos talaj-előkészítés. A talaj-előkészítést az elővetemény betakarításának ideje, a visszahagyott tarló és gyökérmaradványok mennyisége, a talaj kötöttsége és nedvességtartalma határozza meg.

A tavaszi árpáról:

A tavaszi árpát takarmányozás, sör- és malátagyártás céljára termesztjük. A kétféle hasznosításon alapuló tavaszi árpa termesztés agrotechnikája - a környezeti igények és a termesztési technológiák szerint - kisebb mértékben eltér egymástól. Ezért mindenütt, ahol az éghajlati- és talajviszonyok alkalmasak a sörárpatermesztésre, ott nagyobbra sörárpát termesztünk. A tavaszi árpa az előveteményekre is igényes. Azok a jó előveteményei, amelyek jó kultúrállapotban gyommentesen hagyják vissza a talajt. A legjobb elővetemények a jól ápolt kapásnövények: a cukor- és takarmányrépa, burgonya, silókukorica, stb. A sörárpa részére pl. a cukorrépa./ Megfelelő elővetemény még a repce, len és a korai vagy középkorai érésű szemes kukorica is, ha a kukorica után nem maradt vissza káros vegyszerhatás a talajban. A hüvelyesek és pillangósok, valamint a kalászosok rossz előveteményei a tavaszi árpának, főleg a sörárpának (a nitrogén miatt). A tavaszi árpa elővetemény értéke csekély, főleg tavaszi vetésű növények vethetők utána.¹⁸

A kukoricáról:

A kukorica nem igényes az előveteményre, a növényi sorrendbe jól beilleszthető, problémát nagy vetésterülete okozhat.

Jó előveteményei azok a kultúrák, melyek korán lekerülnek a területről, nem hagynak sok szármaradványt maguk után, nem szárítják ki a talajt. Ezek után időben el lehet kezdeni a talajmunkát, jó minőségben lehet a talajt előkészíteni a kukorica számára.

¹⁸ forrás: <http://kutdiak.kee.hu/diak/nzs/ntavarpa.htm>

Jó elővetemények: az őszi búza, őszi árpa, tavaszi árpa, repce, a csemegekukorica, a korai burgonya, len, mák, kender, lucerna, vöröshere.¹⁹

A kalászos növények nagy vetésterülete miatt gyakran kalászos, különösen őszi búza után kerül a kukorica. Az őszi búza és a többi kalászos növény kiváló előveteménye a kukoricának.

A lucerna általában jó előveteménynek számít, amennyiben korán feltörik, utána a kukorica nagy termésre képes. Száraz években azonban a nagy vízigényű lucerna erőteljes gyökérzetével nagy mélységig kiszáritja a talajt, ezzel kedvezőtlen körülményeket teremtve a szintén nagy mennyiségű vizet felhasználó kukorica számára. Száraz évjáratban ezért a lucerna kedvezőtlen előveteménye a kukoricának, nagy az aszálykár kockázata.

Zöldségtermelésről:

Kitűnő alternatíva a Kisalföldön és kiváltképp itt a Rábaközben és a Hanságban nagy múltra tekint vissza a sárgarépa, petrezselyem, paprika, paradicsom, zöldbab, zöldborsó, vöröshagyma, saláta, retek, burgonya, cékla, fokhagyma, káposzta, karalábé, karfiol, spárga, tök, cukkini, uborka, zeller zöldségfélék termesztése. Számos nagy kereskedő települt ide, amelyek felvásárolják a gazdáktól és különböző áruházakba piacokra juttatják el a friss zöldséget. Ilyen a Hanság-Fertőmenti Zöldség-Gyümölcs Termelői Értékesítő Szövetkezet csornai székhellyel, ami közel száz gazdával a kapcsolati hálójában látja el az észak dunántúli régió 2 áruházláncát és biopiacait napjainkban.

A zöldségtermesztés kivitelezéséhez szükség van alapvetően öntöző rendszerre, ami mint beruházásként, létre kell hozni a területen.

8.2 Birtoktípus

- Nyitott: Jelenleg ebben a birtoktípusban gazdálkodunk. Tehát számos szolgáltatásra a mezőgazdasági szférában szükségünk van, mert nem tudjuk magunknak biztosítani. Ezek: vetőanyag vásárlás, trágyázás. Az Európai Unióba való csatlakozás miatt háttérbe szorították Magyarországon a tejtermelést, tejkvóták folyamatos csökkentésével. Ezzel Magyarország is piaccá vált az unió országaiban a tejből és

¹⁹ forrás: http://www.agr.unideb.hu/ebook/szantofoldinovenyek/termesztasi_technologia7.html

tejtermékekből. A szarvasmarhákat el kellett adni, ezért az istállótrágya termelése is megszűnt, a területeken ezt a tápanyagot azóta műtrágya szórással kellett pótolnunk.

- Zárt: alapvető célunk a zárt birtoktípus, hogy függetlenedjünk a piac változó trendjeitől. Ezért a mintaterületemen kijelölnék kisebb telephelyet sertés, szarvasmarha vagy Magyarországon immáron nagyon támogatott szürkemarha tartására alkalmas legelőt is.

8.3 A helyszín vizsgálata felmérése

Elengedhetetlen egy gazdaság kialakításánál a helyszín vizsgálata, különböző szempontok szerinti felmérése, hogy megtervezhető legyen egy környezettudatos gazdálkodási forma:

- természeti, agroökológiai adottságok

A talaj fő típusát tekintve réti talaj található itt azon belül mélyen sós réti csernozjom mely a magas termőképességéről is híres, vízelvezetés vízelvezető árokrendszerrel megoldott így a belvíz okozta károk nem jellemzőek²⁰

- műszaki adottságok, településszerkezet szerint: külterületen, de nem messze a központi belterülettől helyezkedik el, közvetlen szomszédságában a volt Termelői Szövetkezet magtárai, raktárépületei tárolás céljára, közművesített, zöldség feldolgozáshoz savanyító, üvegház

Térszerkezet kialakítása: azaz a megfelelő birtokstruktúra megtervezése majd kialakítása, jelen esetben a központi művelési terület és kiszolgáló épületei.

Megfelelő növényfajok megtalálása a termőföldhez. Egyéni célunk a kisalföld ezen vidéke méltán híres a kertészeti növényeiről akár palánta akár termelési szinten. Paprika, paradicsom

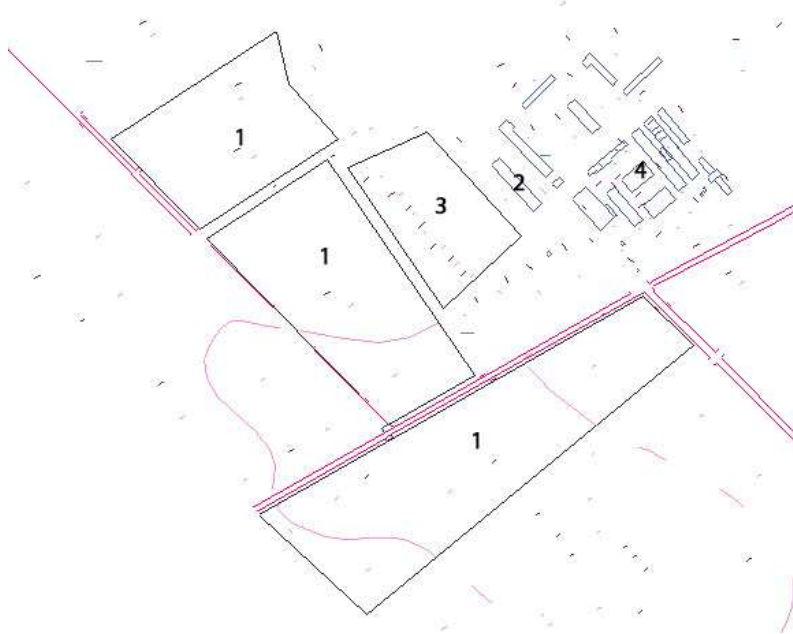
Hozambecslés: a várható hozam becslése, elengedhetetlen része a pontos tervezésnek a kínáló szempontjából.

Értékesítési utak, feldolgozási kapacitás: biopiacok, gabona nagykereskedőkhöz való juttatása vagy a magasabb felvásárlási árákig tárolni, zöldségeknél üvegházak és/vagy savanyító

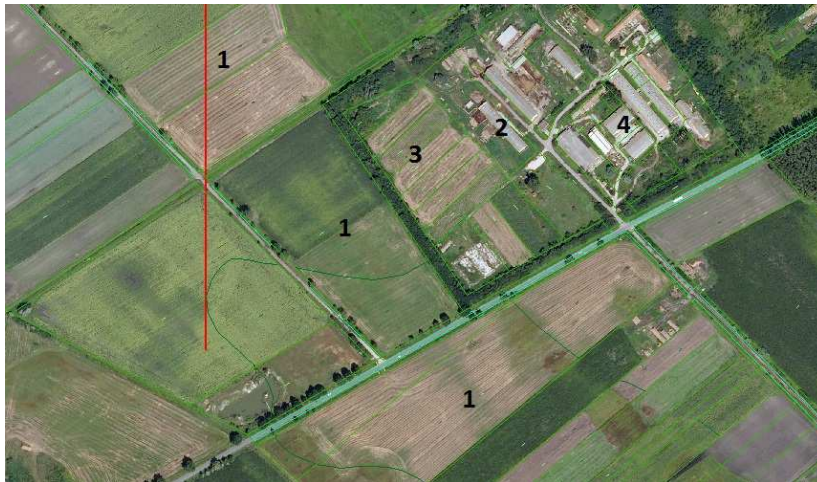
Létesítmények: magtár tároló helyként, zöldségeknek savanyító illetve palackozó, beálló a gépeknek

²⁰ forrás: Magyarország Genetikai Talajtésképe

8.4 A középtávú tervek

8.2 A birtokszerkezet vázlatosan

8.3. ortofotó a birtokszerkezetől, saját forrás (a piros vonal a szelvényhatár jelölése)

- 1: központi, folyamatos szántóföldi művelés alatt tartott területek
- 2: állattartó telep, szarvasmarha vagy sertés, szarvasmarha esetében a tej felhasználása, sertés esetében hízó állattartás emellett istállótrágyával látják el évről évre a művelés alatt tartott területeket
- 3: legelő kialakítása a szarvasmarháknek, szürkemarháknek, sertéseknek
- 4: magtár épület, a betakarított gabona tárolására illetve a géppark tárolására is alkalmas

9 A birtokrendezési terv megvalósítása

Ahhoz, hogy ezt az elszórtan elhelyezkedő birtokstruktúrát az előző fejezet vázlatai szerint módosítani tudjuk, számos telekalakítási eljárást kell végre hajtani a területen. Birtokfejlesztési koncepcióm gerince az, hogy ne elszórtan, hanem egymáshoz közel helyezkedjenek el a termőterületek a kiszolgáló épületekkel együtt.

A legfontosabb ezen az értékes központi területen a termőföldszerzés. A földműves nyilvántartásban szerepelve ez lehetséges. Termőföld cserét, vásárlást vagy haszonbérbe vételt javasolnék a következő helyrajzszámokkal ellátott földrészletekre: Acsalag külterület, 038/21 ; 038/22 ; 031/28 ; 031/29 ; 031/31 ; 08/1 ; 08/2

Cserére/eladásra szánt területek: Acsalag külterület, 08/14 ; 08/15 ; 012/23 ; 012/26 számú földrészletek.

Telekegyesítést végzek el, azaz (összevonás) két vagy több telekből egy telek kialakítására irányuló telekalakítás feladat.

A következő földrészleteket egyesíteném:

038/21 és 038/22, 08/1 és 08/2, 031/26 és 031/27 összevonása de csak miután átjegyeztettük a használatot legelőre. 031/28 – 031/32 5 földrészletet szintén közös szántó művelési ágba helyezettetés után egyesíteném.

9.1 Változásvezetéshez:

Minden olyan változás amely az ingatlan nyilvántartás tartalmára vonatkozik, bejelentés köteles, ilyen a művelési ág változás valamint a telekegyesítés is. Általános menetét itt ismertetem.

A kapcsolatfelvétel a megrendelővel és maga a megrendelést követően általában a következő munkafázisokat kell végrehajtani:²¹

- adatgyűjtés a földhivatalban a szokásos módon;
- az adatok összhangjának felülvizsgálata, a terepi mérés megtervezése;

²¹ Vincze L. - Nagyméretarányú térképezés 18. modul

- terepi azonosítás, a művelési ágak és a határvonalai töréspontjainak azonosítása (megjelölni nem kell), a mérés elvégzése, ellenőrzéssel; adatrögzítés mérési jegyzeten és jegyzőkönyvben;
- a bemért pontok koordináta számítása és felszerkesztése a digitális állományba,
- a megszűnt tartalom érvénytelenítése, új objektumazonosítók elhelyezése;
- területszámítás, a területkimutatás adatainak összeállítása;
- a változási vázrajz és a változási állomány elkészítése;
- koordináta jegyzék összeállítása;
- valamennyi munkarész végleges formában történő elkészítése;
- felülvizsgálat és a munka minősítése.

Szükséges a művelési ág (megváltozott) határvonalának bemérését alrészlet és földrészlet határpontokat mérni rendűségüknek megfelelően polárisan vagy ma már a jobban elterjedt GPS technológiával, ahogy én is tettem.

A minőségi osztály megállapítását illetően egy földhivatali mezőgazdászt is fel kell kérni a munka elvégzésére.

Mint az összes változás, ez is vázrajz köteles.

A változási vázrajz a földmérési alaptérkép tartalmi előírásaival egyező és annak felhasználásával készülő alaptérképi változások átvezetésére szolgáló vázrajz. A művelési ág változási vázrajz a földrészleten belüli állami alapadatok változásvezetésére szolgál.²²

A vázrajzon a következő elemeket kell szerepeltetni:

- a változott alrészletek határvonalát 0,5 mm vastag pontozott vonallal, valamint

²² Vincze László Nagyméretarányú térképezés II. 2010

- a megszűnt határvonalakat és egyéb térképi elemeket a megszűntetés
jelével kiegészítve,
- a megváltozott alrészlet betűjeleket át kell húzni és az újakat fel kell
tüntetni;
- amennyiben épületváltozás is történt, a változott épületeket 0,5 mm vastag,
folytonos vonallal szükséges feltüntetni.

A helyes használathoz a művelési ág változtatásokat a következő táblázat tartalmazza
(ideális esetben a minőségi osztály nem változik):

HRSZ	Jelenlegi használat + min.o.	Koncepció használat + min.o
031/26	R 5	L 5
031/27	Sz 5	L 5
031/28	R5	Sz 5
031/29	R 5	Sz 5

9.1 Részlet a birtokrendezési tervzetemből

10 Összefoglalás:

A következő pontban röviden összefoglalom dolgozatom egyes fejezeteiben leírtakat, és az elvégzett feladatokat. Szakdolgozatomat 10 fő fejezetből, és ezen belül kisebb alfejezetekből építettem fel. Az írás során igyekeztem logikusan kibontani szakdolgozatom témáját, az egyes fejezeteket egymásból következően kifejtetni, hogy az olvasó képet kapjon a családi gazdálkodásról, majd pedig egy elképzelt birtokfejlesztési koncepción keresztül egy jól működő családi gazdálkodásról.

A Bevezetés után a 2. főfejezetben bemutattam Acsalag község történelmi hátterét, kialakulását, leírások és korabeli források alapján valamint jelenlegi állapotát. A 3. főfejezetben bemutattam a földreformokat szakirodalom alapján. Majd röviden ismertettem a mintaterület illetve a családi földvagyon változását az elmúlt bő 150 évben. A 4. főfejezetben dolgozatom a családi gazdálkodás elméleti és gyakorlati részéről szól valamint az új földtörvény ide vonatkozó elemeiről. Az 5. főfejezetemben a dolgozat gerince, a földbirtoktervezés és fejlesztés tankönyvi részéről van szó. A 6. főfejezetben az általam elvégzett földmérési munka jogi hátterét és a vizsgált földrészletek terepi felmérésének, feldolgozásának, és a felmért és nyilvántartott területi különbségeket fejtettem ki. A 7. főfejezetben birtokfejlesztésre vonatkozó állami és eu-s támogatásokat mutattam be. A 8. főfejezetben a mintaterületem elképzelt földbirtok fejlesztési koncepcióját mutatom be. A 9. főfejezetben pedig a fejlesztési terv megvalósítását ismertetem.

A dolgozatom a családi gazdaság kialakításának egy lehetőségét mutatja be, amelyben megterveztem a jövőbeni kialakítandó birtokszerkezetet. A környezeti adottságok, tapasztalatok és itt az iskolában szerzett tudásom a birtoktervezésről elképzelhetővé teszi nekem e tervezet egyszeri véghezvitelét.

Összegzésem zárásaként szeretném megköszönni konzulenseimnek Mizseiné Dr. Nyiri Juditnak és Katona János tanársegédnek szakdolgozatom elkészítése során nyújtott segítségüket. Ezen kívül külön köszönetet szeretnék mondani Czibik Péternek a felmérésben nyújtott segítségért.

Záró soraimnak a legismertebb rábaközi író, Horváth Elemér pár gondolatát választottam.

„ez itt többé már nem térkép hanem
otthon és haza mint a rábaköz
a bulváron virágoznak a fák
autók futnak és múlik a világ
és a helyén van minden mindenütt
egy felhő odébb áll a nap kisüt.”

Részlet, Horváth Elemér: *Hajnal amerikában* (1933) című verséből

11 Irodalomjegyzék:

11.1 Felhasznált irodalom:

1. Boda L. (2002) - A Rábaköz – Kalauz turistáknak és természetbarátoknak szerkesztette D.K.L Kiadó Szombathely
2. Nagy M. (1980) - Adatok Acsalag történetéhez II.,
3. Szabó Gy. – Mizseiné Nyíri J. (2010)- Föld és területrendezés
Forrás: www.tankonyvtar.hu
4. Szabó Gy. (2010) Birtoktervezési és rendezési ismeretek 7., A birtoktervezés gazdálkodási egységei
5. Ángyán J. (1997) - A természetvédelmi, ökológiai szempontok üzemszintű integrálása a mezőgazdasági birtoktervezésben -
forrás: http://mek.oszk.hu/09800/09809/pdf/zold_belep_16.pdf
6. Nemzeti Akcióterv az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért (2014-2020)
7. Vincze L. (2010) - Nagyméretarányú térképezés II. NymE Geinformatikai Kar, Székesfehérvár

11.2 Felhasznált internetes irodalom:

1. www.umvp.hu
2. http://www.nfa.hu/a_szervezet_menu_16
3. http://www.pkkft.hu/agrarium/eloadas/001_1_1_buza_arpa_rozs_zab_triticales_term.pdf
4. <http://kutdiak.kee.hu/diak/nzs/ntavarpa.htm>
5. http://mek.oszk.hu/09800/09809/pdf/zold_belep_16.pdf

11.3 Jogszabályok, rendeletek:

- 600/1945 M.E.rendelet
- 1945. évi VI. törvény
- 1991. évi XXV.-,
- 1992. évi. XXIV.-,
- 1992. évi XXXII. törvény
- 1992. évi II.
- 1993. évi II.
- 2013. évi CXXII
- 326/2001. (XII. 30.) Kormány rendelet
- 504/2013.(XII.29.) Kormányrendelet
- 1698/2005/EK Tanácsi Rendelet
- 2092/91/EGK rendelet
- 834/2007/EK
- 2010.évi LXXXVII. törvény
- 73/2009/EK

12 Mellékletek, munkarészek:

12.1 Papír alapúan mellékelem:

1. a mintaterületen a 031/26 földrészletről készült művelési ág változási vázrajza és annak minden munkarésze ezek:
 - művelési ág változási vázrajz
 - területszámítási és pontvázlat
 - koordinátajegyzék
 - terület kimutatás
 - műszaki leírás
2. a 031/26 és 031/27 földrészletek telekegyesítése a következő munkarészekkel:
 - művelési ág változási vázrajz
 - területszámítási és pontvázlat
 - koordinátajegyzék
 - terület kimutatás
 - műszaki leírás
3. Térképkivágatok a területről

12.2 Digitális formában mellékelve:

- Georeferált Vármegyei Kataszteri Térképek – Győr – Moson – Sopron (1856) 1:2880, térképek a település bel és külterületéről
- térkép részlet a területről a földhivatal nyilvántartásából
- alaptérképi állomány
- földkönyv
- mérési állomány excel formátumban és koordinátajegyzékként valamint igazoló dokumentum a gnss szolgáltatás igénybe vételéről ebben az időben
- térképi állomány a földbirtok fejlesztési koncepcióról
- a telekegyesítés leadandó munkarészei
- a művelési ág változás leadandó munkarészei
- törvényi vonatkozás a területi eltérésekre